

2016

$\beta \gamma \alpha \zeta \quad \mathbb{A} \pm^1 \frac{1}{2} \hat{\imath} \frac{1}{4} \mu \frac{1}{2} \zeta \quad \ddot{\text{A}} \cdot \hat{\text{A}} \quad \mathbb{A} \zeta \quad \acute{\text{A}} \zeta \quad ' \quad 1 \pm \mathbb{A}$
 $\beta \gamma \text{š} \acute{\text{I}} \grave{\text{A}} \acute{\text{A}} \zeta \cdot \quad \text{œ} \quad 1 \pm \quad \mu \frac{1}{4} \grave{\text{A}} \mu \quad 1 \quad \acute{\text{A}} \quad 1 \quad 0 \quad \text{®} \quad \pm \frac{1}{2} \neg \gg \acute{\text{A}}$

$\beta \gamma \text{š} \acute{\text{E}} \frac{1}{2} \tilde{\text{A}} \tilde{\text{A}} \pm \frac{1}{2} \tilde{\text{A}}^{-\frac{1}{2}} \zeta \acute{\text{A}}, \quad \text{š} \acute{\text{E}} \frac{1}{2} \tilde{\text{A}} \tilde{\text{A}} \pm \frac{1}{2} \tilde{\text{A}}^{-\frac{1}{2}} \pm$

$\beta \gamma \quad \acute{\text{A}} \hat{\imath}^3 \acute{\text{A}} \pm \frac{1}{4} \frac{1}{4} \pm \quad " \cdot \frac{1}{4} \hat{\imath} \tilde{\text{A}} \hat{\imath} \pm \hat{\text{A}} \quad " \quad 1 \zeta^{-0} \cdot \tilde{\text{A}} \cdot \hat{\text{A}}, \quad \text{£} \zeta \zeta \gg \text{®} \quad \ddot{\text{Y}} \quad 1 \quad 0 \quad \zeta \quad \frac{1}{2} \zeta \quad \frac{1}{4} \quad 1 \quad 0 \quad \hat{\imath} \frac{1}{2} \cdot \hat{\text{A}} \quad 1 \quad \tilde{\text{A}} \tilde{\text{A}} \cdot \frac{1}{4} \hat{\imath} \frac{1}{2} \quad 0 \pm 1 \quad " \quad 1 \zeta^{-0} \cdot$
 $\beta \gamma \quad \pm \frac{1}{2} \mu \hat{\text{A}} \hat{\imath} \tilde{\text{A}} \tilde{\text{A}} \text{®} \frac{1}{4} \hat{\imath} \zeta \cdot \mu \neg \hat{\text{A}} \zeta \gg \hat{\text{A}} \quad \neg \mathbb{A} \zeta \acute{\text{A}}$

<http://hdl.handle.net/11728/8790>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ –ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

MASTER IN PUBLIC ADMINISTRATION – MPA

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ
ΚΥΠΡΟ.**

ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.

της
Κωνσταντίνας Κωνσταντίνου

Υπεύθυνος καθηγητής: Κωνσταντίνος Αθανασόπουλος

Πάφος, Αύγουστος, 2016

Εκπονηθείσα Διπλωματική Εργασία απαραίτητη
για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διπλωματική μου εργασία έχει ως θέμα την ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Μέσα από την βιβλιογραφία, την έρευνα και την συνέντευξη έχει καταβληθεί προσπάθεια μιας όσο το δυνατό καλύτερης απόδοσης του παγκόσμιου αυτού φαινομένου, με έμφαση τη φοροδιαφυγή στην Κύπρο, με όλα τα ανεπιθύμητα συνεπακόλουθα και τη συσχέτιση της με την παραοικονομία και την φοροδιαφυγή.

Το κύριο μέρος της εργασίας αποτελείται από έξι συνολικά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσονται θέματα που είναι άμεσα συνδεδεμένα με την φοροδιαφυγή για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου. Το δεύτερο κεφάλαιο εντοπίζει τις συνέπειες που μπορεί να επιφέρει η φοροδιαφυγή σε μία χώρα. Στο τρίτο μέρος αναλύονται τα αίτια και παράγοντες της φοροδιαφυγής αλλά και τους τομείς και μεθόδους φοροδιαφυγής στην Κύπρο. Ακολουθούν τα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής που έχουν ακολουθηθεί από διάφορες χώρες. Στο πέμπτο και αρκετά σημαντικό κεφάλαιο αναφέρονται τα κυριότερα μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου της φοροδιαφυγής στην Κύπρο. Τέλος, αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας που έχει διεξαχθεί μέσω της μορφής του ερωτηματολογίου σχετικά με τη φοροδιαφυγή στην Κύπρο. Η εργασία τελειώνει με τα ουσιώδη συμπεράσματά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα αρχικά να ευχαριστήσω τον καθηγητή του μαθήματος της Διπλωματικής Εργασίας κ. Αθανασόπουλο Κωνσταντίνο για την καθοδήγηση και τις συμβουλές που μου πρόσφερε για την επίτευξη της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Προϊστάμενο και στους συναδέλφους - Λειτουργούς στο Επαρχιακό Γραφείο Πάφου του Τμήματος Φορολογίας, των οποίων η βοήθεια ήταν πολύτιμη στην ορθή απόδοση και ερμηνεία των μεθόδων και μέτρων αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής καθώς και η συμβολή τους με σκέψεις και ιδέες για τη φορολογική συμμόρφωση. Τις ευχαριστίες μου θα ήθελα να εκφράσω και στους συμμετέχοντες του ερωτηματολογίου, αφού δίχως τη δική τους συμβολή δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί η έρευνά μου. Τέλος, τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μας θα ήθελα να εκφράσω στην οικογένεια μου για την στήριξη και συμπαράστασή της για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας.

Κωνσταντίνα Κωνσταντίνου

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Φοροδιαφυγή

Φοροδιαφυγή

Παραοικονομία

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Φορολογικό σύστημα της Κύπρου

Συνέπειες φοροδιαφυγής

Αίτια/ παράγοντες φοροδιαφυγής

Τομείς και μέθοδοι φοροδιαφυγής

Μέτρα αντιμετώπισης φοροδιαφυγής

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ, ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	viii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Στόχος της εργασίας.....	2
Μεθοδολογία της εργασίας	2
Ορισμοί	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	4
1.1. Φορολογία	4
1.1.1. Ορισμός φόρου	4
1.1.2. Δημόσιες δαπάνες	4
1.1.3. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του φόρου	4
1.1.4. Λειτουργίες της φορολογίας	4
1.1.5. Διακρίσεις των φόρων	5
1.1.5.1. Άμεσοι και έμμεσοι φόροι	5
1.1.5.2. Φόρος εισοδήματος, Φόροι κατανάλωσης, Φόροι περιουσίας	5
1.1.5.3. Αναλογικοί, προοδευτικοί και αντίστροφα προοδευτικοί φόροι	6
1.2. Φοροδιαφυγή	6
1.3. Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή	7
1.3.1. Σύγκριση φοροαποφυγής με φοροδιαφυγή	7
1.4. Φοροδιαφυγή και Παραοικονομία	8
1.4.1. Έννοια της παραοικονομίας	8
1.4.2. Σχέση Φοροδιαφυγής – Παραοικονομίας	8
1.5. Φοροδιαφυγή, Παραοικονομία και ΑΕΠ	9
1.5.1. Ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ)	10
1.5.2. Τρόπος μέτρησης του ΑΕΠ	10
1.5.3. Τα συστατικά του ΑΕΠ	10
1.5.4. Στοιχεία Κυπριακού ΑΕΠ	11
1.5.4.1. Σχετικά στατιστικά στοιχεία	11
1.6. Φορολογικό σύστημα της Κύπρου	12
1.6.1. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του Κυπριακού Φορολογικού Συστήματος	12
1.6.2. Φορολογία Φυσικών προσώπων	12
1.6.3. Φορολογία Νομικών προσώπων (Εταιρικός φόρος)	14
1.6.4. Έκτακτη αμυντική εισφορά	14
1.6.5. Φόρος κεφαλαιουχικών κερδών (Ν52/80).....	14

1.6.6. Φόρος κληρονομιάς	14
1.6.7. Φόρος ακίνητης περιουσίας (Ν24/80)	15
1.6.8. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	15
1.6.8.1. Συντελεστές ΦΠΑ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	17
2. Συνέπειες φοροδιαφυγής	17
2.1. Δανεισμός	17
2.2. Φορολογική συνείδηση	18
2.3. Αναδιανομή του πλούτου	18
2.4. Αθέμιτος ανταγωνισμός	18
2.5. Περιβάλλον	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	20
3.1. Αίτια και παράγοντες της φοροδιαφυγής	20
3.1.1. Οικονομικοί παράγοντες	20
3.1.1.1. Επιβολή και ύψος ποινών	20
3.1.1.2. Το ύψος των φορολογικών συντελεστών	20
3.1.1.3. Ανεπάρκεια των φοροτεχνικών υπηρεσιών και πιθανότητα ελέγχου	21
3.1.1.4. Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	21
3.1.1.5. Ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος και επέκταση στη φορολογική συνείδηση	22
3.1.1.6. Το αίσθημα ανισότητας	23
3.1.2. Κοινωνικοί παράγοντες	23
3.1.2.1. Το πρόβλημα του δωρεάν επιβάτη	23
3.1.2.2. Προσωπικοί παράγοντες όπως ηλικία, φύλο, πηγή εισοδήματος, και επάγγελμα	23
3.1.2.3. Το περιβάλλον όπου ζει κάποιος με κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις	24
3.1.2.4. Κουλτούρα	24
3.2. Τομείς και μέθοδοι φοροδιαφυγής	25
3.2.1. Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος	25
3.2.2. Φοροδιαφυγή στην φορολογία εταιρειών/ Επιχειρήσεων που υποβάλλουν ελεγμένους λογαριασμούς	26
3.2.3. Φοροδιαφυγή στον Φόρο Ακίνητης Ιδιοκτησίας	27
3.2.4. Στην φορολογία Έκτακτης Αμυντικής Εισφοράς	28
3.2.5. Τομείς και μέθοδοι φοροδιαφυγής στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	30
4. Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής άλλων χωρών	30
4.1. Φινλανδία	30
4.2. ΗΠΑ	30
4.3. Δανία	31

4.4. Ιταλία	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	32
5. Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής	32
5.1. Τακτικοί έλεγχοι σε υποκείμενα στο φόρο πρόσωπα	32
5.2. Βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας του Τμήματος Φορολογίας	32
5.3. Καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης	33
5.4. Ενίσχυση της Διαφάνειας	33
5.5. Κίνητρα για μείωση της φοροδιαφυγής	33
5.6. Υποχρεωτικός φορολογικός φάκελος	34
5.7. Δημοσίευση φοροφυγάδων	34
5.8. Επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης	34
5.9. Υποβολή κατάστασης περιουσίας	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	35
6. Έρευνα	35
6.1. Σημασία και σκοπός της έρευνας	35
6.2. Συγκέντρωση δευτερογενών και πρωτογενών στοιχείων	35
6.3. Πληθυσμός της έρευνας και περιγραφή του δείγματος της έρευνας	35
6.4. Μορφή ερωτηματολογίου	36
6.5. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας	37
6.5.1. Συσχέτιση των αποτελεσμάτων της έρευνας	60
6.6. Συμπεράσματα έρευνας	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	71
7. Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα -Προτάσεις	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	78
Ερωτηματολόγιο	78
Συνοδευτική επιστολή	84

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ, ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εικόνες:

Εικόνα 1.1: Συνολική Φοροδιαφυγή	9
Εικόνα 3.1: Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	22
Εικόνα 3.2: Κουλτούρα	24

Πίνακες:

Πίνακας 1.1: ΑΕΠ	11
Πίνακας 1.2: Κυπριακό Φορολογικό Σύστημα	12
Πίνακας 1.3: Φορολογικοί Συντελεστές Φυσικών Προσώπων	13
Πίνακας 1.4: Φορολογικοί Συντελεστές Ακίνητης Περιουσίας.....	15
Πίνακας 6.1: Φύλο ερωτηθέντων	37
Πίνακας 6.2: Ηλικία ερωτηθέντων	37
Πίνακας 6.3: Επάγγελμα ερωτηθέντων.....	38
Πίνακας 6.4: Εκπαίδευση ερωτηθέντων	38
Πίνακας 6.5: Ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων	39
Πίνακας 6.6 Αν μου δινόταν η δυνατότητα να φοροδιαφύγω (είτε ως άτομο είτε ως επιχειρηματίας) θα το έκανα.....	40
Πίνακας 6.7: Έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν.....	41
Πίνακας 6.8: Συμφωνώ με την αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής.....	42
Πίνακας 6.9: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;	43
Πίνακας 6.10: Η ένταση των φορολογικών ελέγχων στρέφεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες.....	44
Πίνακας 6.11: Η ύπαρξη ενός αδιάφθορου ελεγκτικού μηχανισμού απαλλαγμένου από συντεχνιακά σύνδρομα με αυστηρότητα στις παραβάσεις θα περιόριζε τη φοροδιαφυγή; ..	45
Πίνακας 6.12: Θα συμφωνούσατε σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αν υπήρχε άμεση δήμευση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) ή και φυλάκιση;	46
Πίνακας 6.13: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή	47
Πίνακας 6.13: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή	47
Πίνακας 6.14: Πιστεύετε ότι γενικά το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση;	48
Πίνακας 6.15: Αν μου γινόταν φορολογικός έλεγχος και είχα υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα θα επιχειρούσα να δωροδοκήσω για να αποφύγω την ποινή.....	49
Πίνακας 6.16: Είναι εύκολο να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει.....	50
Πίνακας 6.17: Πιο εύκολα φοροδιαφεύγουν όσοι έχουν πολλά εισοδήματα σε σχέση με όσους έχουν λίγα εισοδήματα.	51

Πίνακας 6.18: Θα δικαιολογούσατε επιχειρηματία που οφείλει στο δημόσιο και διακυβεύεται η βιωσιμότητά του να προβεί σε φοροδιαφυγή για την επιβίωσή του;	52
Πίνακας 6.19: Όλοι οι πολίτες υποχρεούμαστε ηθικά να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας.....	53
Πίνακας 6.20: Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν.....	54
Πίνακας 6.21: Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο;.....	55
Πίνακας 6.22: Ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα, κατά τη γνώμη σας, αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης:.....	56
Πίνακας 6.23: Φοροδιαφυγή είναι:.....	57
Πίνακας 6.24: Ποια από τα παρακάτω μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής θα προτείνετε;..	59
Πίνακας 6.25: Ερώτηση 23 και ηλικία	61
Πίνακας 6.26: Ερώτηση 20 και επαγγέλματα	62
Πίνακας 6.27: Ερώτηση 23 και επαγγέλματα	63
Πίνακας 6.28: Ερώτηση 13 και εισόδημα.....	65
Πίνακας 6.29: Ερώτηση 21 και εισόδημα.....	66
Πίνακας 6.30: Ερώτηση 23 και εισόδημα.....	67

Διαγράμματα:

Διάγραμμα 6.1: Αν μου δινόταν η δυνατότητα να φοροδιαφύγω (είτε ως άτομο είτε ως επιχειρηματίας) θα το έκανα.....	40
Διάγραμμα 6.2: Έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν.....	41
Διάγραμμα 6.3: Συμφωνώ με την αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής.....	42
Διάγραμμα 6.4: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;.....	43
Διάγραμμα 6.5: Η ένταση των φορολογικών ελέγχων στρέφεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες.	44
Διάγραμμα 6.6: Η ύπαρξη ενός αδιάφθορου ελεγκτικού μηχανισμού απαλλαγμένου από συντεχνιακά σύνδρομα με αυστηρότητα στις παραβάσεις θα περιορίζε τη φοροδιαφυγή;...	45
Διάγραμμα 6.7: Θα συμφωνούσατε σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αν υπήρχε άμεση δήμευση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) ή και φυλάκιση;	46
Διάγραμμα 6.8: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή.....	47
Διάγραμμα 6.9: Πιστεύετε ότι γενικά το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση;	48
Διάγραμμα 6.10: Αν μου γινόταν φορολογικός έλεγχος και είχα υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα θα επιχειρούσα να δωροδοκήσω για να αποφύγω την ποινή.	49
Διάγραμμα 6.11: Είναι εύκολο να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει.....	50
Διάγραμμα 6.12: Πιο εύκολα φοροδιαφεύγουν όσοι έχουν πολλά εισοδήματα σε σχέση με όσους έχουν λίγα εισοδήματα.....	51

Διάγραμμα 6.13: Θα δικαιολογούσατε επιχειρηματία, που οφείλει στο δημόσιο και διακυβεύεται η βιωσιμότητά του, να προβεί σε φοροδιαφυγή για την επιβίωσή του;	52
Διάγραμμα 6.14: Όλοι οι πολίτες υποχρεούμαστε ηθικά να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας.....	53
Διάγραμμα 6.15: Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν. ..	54
Διάγραμμα 6.16: Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο;.....	55
Διάγραμμα 6.17: Ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα, κατά τη γνώμη σας, αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης:.....	56
Διάγραμμα 6.18: Φοροδιαφυγή είναι:.....	57
Διάγραμμα 6.19: Ποια από τα παρακάτω μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής θα προτείνετε;	59
Διάγραμμα 6.20: Ερώτηση 23 και ηλικία	61
Διάγραμμα 6.21: Ερώτηση 20 και επαγγέλματα	62
Διάγραμμα 6.22: Ερώτηση 23 και επαγγέλματα	64
Διάγραμμα 6.23: Ερώτηση 13 και εισόδημα.....	65
Διάγραμμα 6.24: Ερώτηση 21 και εισόδημα.....	66
Διάγραμμα 6.25: Ερώτηση 23 και εισόδημα.....	68